

ПРАВОВА ДЕРЖАВА ХХІ СТОЛІТТЯ: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми: Навіть після появи цілої низки цікавих і змістовних наукових досліджень феномену правової держави не знімає з актуальності досліджень та значимості проблеми наукового осмислення головних ідей і положень, які лежать в основі моделі правової держави та процесу її формування і розвитку у ХХІ столітті.[1 с.8]

Метою дослідження є опрацювання і такий виклад матеріалу за допомогою політологічного аналізу, який забезпечить обізнаність громадян із такими питаннями: «Що таке правова держава?», «Як вона розвивається у ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження - правова держава ХХІ століття.

Предмет дослідження-розвиток правової держави і чинники, які його зумовлюють у наш час.

Стан дослідження проблеми: Вивчаючи сучасну правову державу, перш за все, дослідники вказують на основні характеристики правової держави та етапи її встановлення. Досить мало дослідників досліджували, які чинники сприятимуть її розвитку, що потрібно чинити, щоб досягти успіху у встановленні справжньої правової держави. Але були і такі, які брали на себе відповідальність у вивченні цієї проблеми, такі як: Олександр Скрипнюк, Юрій Барабаш, Віра Тимошенко. Ми можемо сміло сказати, що ця проблема не повністю себе вичерпала у наукових дослідженнях, тому ми вважаємо за основне наше завдання глобально дослідити цю проблему спираючись на деякі наукові джерела.

Виклад матеріалу: Правова держава-це публічно-правовий союз народу, заснований на праві як легітимованих суспільством нормах та політичній відповідальності держави перед народом за свою діяльність, державна влада у якій здійснюється за принципами дотримання прав і свобод людини та громадянина, верховенства права, поділу влади, інституціоналізації і юридичної форми діяльності органів державної влади, їх посадових та службових осіб.[5 с.177.] На жаль, традиції демократії в багатьох країнах (у тому числі і в Україні) ще досить слабкі. Причому показовий той факт, що коли на теоретичному рівні чимало питань функціонування демократичних інститутів розроблено досить детально, то справа з їх практичною реалізацією у діях державних органів значно відстає.[5 с.208.]

Політичний та ідеологічний плюралізм є характерною ознакою правової держави. Без такого плюралізму вона просто не може існувати. Функціонуючи в умовах такого плюралізму, різноманітні соціальні сили в особі своїх політичних організацій ведуть боротьбу за владу в державі цивілізованими методами, у чесних політичних баталіях зі своїми опонентами. Ідеологічний плюралізм забезпечує їм можливість вільно диктувати свої програмні забезпечення, безперешкодно проводити пропаганду й агітацію на користь своїх ідеологічних концепцій.[4 с.125.]

Цей плюралізм виражає і уособлює демократизм суспільства, забезпечує вільний вибір перед кожним громадянином до тієї чи іншої політичної спілки чи ідеологічну упередженість. З виходячи з вище зазначеного, правова держава ХХІ століття не має права нав'язувати людям ту чи іншу ідеологію, а також надавати перевагу тій чи іншій політичній організації.[4 с.126.]

Взаємна відповідальність особистості й держави – невід'ємна ознака правової держави сучасності. У недемократичній державі визнається тільки відповідальність кожного громадянина перед державою. Вона нібито дарує йому права та свободи і визначає його статус. А в правовій державі приділяється більше уваги на відповідальність державних органів і посадових осіб перед громадянином в разі зазіхання на їхні права і свободи. Ця відповідальність стає реальністю тільки за наявності відповідних законодавчих актів. У правовій державі визнається і право кожного громадянина захищати свої права і свободи всіма способами, не забороненими законом.[4 с.127.]

Усе це разом узятє робить державу відповідальною перед громадянином. У свою чергу, громадянин несе відповідальність за свої незаконні дії перед державою в особі її органів.[4 с.127.]

За його послідовного втілення в життя усувається будь-яка можливість присвоєння тією або іншою владою повноважень іншої. Цей принцип в наш час може здійснюватися в рамках однієї моделі. Еволюція доктрини поділу влади в Європі у XXI столітті привела до появи механізму делегованих повноважень. Це дає можливість урядові видавати нормативні акти в рамках так званої регламентарної влади й швидко регулювати ситуацію. Тоді правова держава стає життєздатною навіть в умовах частих парламентських криз.[1.с.8-9], [6.с.66],[4.с.127-128.]

Є ще одна з головних ознак правової держави – інстинкт політичного самозбереження, що властивий будь-якій життєздатній державі незалежно від форми правління. Кожна держава приречена йти на більш або менш тяжкі жертви для забезпечення своєї безпеки. Ці жертви полягають нерідко в обмеженні певних прав громадян. Адже держава, хоч би якою була її форма або соціальний склад, не дасть себе на загибель лише для того, щоб проявити свою відданість правовим началам. Єдине, про що можна говорити, це взаємне зближення права й сили, їх відносна гармонія, яка встановлюється шляхом проймання правовими началами держави, яка спочатку виникла переважно як організація сили, як відносин влади й покори. С. Котляревський вважав, що держава глибоким корінням пов'язана зі стихією насилля й егоїзму; лише в певних межах може в ній втілитися верховенство права, в менших – панування справедливості. Для зближення права і сили необхідним є високий рівень правової культури народу, усвідомлення кожним цінності права. Водночас існування правової держави XXI століття неможливе там, де існує готовності кожного певної миті жертвувати досягнутим правовим укладом в ім'я обов'язків перед Батьківщиною, в ім'я відповідальності за її суверенітет, безпеку, в ім'я служіння її гідному розвитку. Недосконалість людської природи правлячих і підданих та об'єктивною необхідністю, що виникає в кожній державі, унеможливають можливість держави стати правовою.[2.с.13.]

Поняття правової держави тісно пов'язане і деколи вживається з такими категоріями, як демократична, соціальні і світська держава. Проблемним є співіснування принципів правової та соціальної державності. Нині слід визнати факт існування такого доктринального розуміння Верховним Судом принципу «соціальної держави», яке досить часто є геть протилежним усвідомленню парламентсько-урядовою більшість обсягу реформаторських заходів у сфері соціальної політики. Соціальна держава передбачає: право людини вимагати від держави забезпечення прожиткового мінімуму; обов'язок держави забезпечувати людині нормальні умови існування; обмеження свободи договорів, включно з правом держави регулювати ціни на визначенні товари; чітка соціальна податкова політика; примусове соціальне страхування окремих груп населення. Світська держава означає насамперед відмежування її від церкви, чітке правове розмежування їхніх сфер діяльності. [3.с.3.], [4.с.129.]

Висновок: Отже, спираючись на наші дослідження, правова держава тісно пов'язане з такими поняттями як демократична, соціальна і світська держави, що по-своєму впливають на розвиток правової держави в наш час.

Список використаних джерел:

1. *Правова держава в Україні: питання теорії і практика реалізації [Текст] / Олександр Скрипнюк // Віче. – 2010. – вересень (№18). – С. 8-9.*
2. *Проблеми побудови правової держави [Текст] / Віра Тимошенко // Віче. – 2010. – вересень (№18). – С. 12-12.*
3. *Про співвідношення принципів правової, демократичної та соціальної державності [Текст] / Юрій Барабаш // Віче. – 2010. – вересень (№18). – С. 2-4.*
4. *Теорія держави і права: В. М. Субботін та інші – Київ: Знання 2005. – 327 с.*
5. *Теорія держави і права. [Текст]: / О. В. Зайчук, А. П. Засць, В. С. Журавський [та ін.] ; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Опіценко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.*

8. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач , Н. Джугла / [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv
9. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.